

adviseurs in
ruimtelijke
ontwikkeling

Nader onderzoek Wet natuurbescherming

Gendt, Hegsestraat 11

Gemeente Lingewaard

Datum: 20 september 2017

Projectnummer: 170242

SAB
Postbus 479
6800 AL Arnhem
tel: 026 - 357 69 11
fax: 026 - 357 66 11

Auteur: R. van Gestel
Tweede lezer: E. Verkaik
Project: Gendt, Hegsestraat 11
Projectnummer: 170242

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Plangebied	3
2	Wettelijk kader	7
3	Ecologie van gierzwaluw	9
4	Onderzoekmethodiek gierzwaluw	10
5	Resultaten	11
6	Conclusie en advies	13
6.1	Ontheffing Wet natuurbescherming nodig?	13
6.2	Broedperiode en zorgplicht	13
6.3	Vervolgstappen	13

Bijlage 1: geraadpleegde literatuur

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Aan de Hegsestraat 11 in Gendt, gemeente Lingewaard, is een boerderij met stallen met daar omheen agrarische grond gelegen. Bij de gemeente is een verzoek ingediend om de bestaande bebouwing te slopen en een drietal vrijstaande woningen terug te bouwen. Bij alle ruimtelijke ingrepen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het plangebied. Uit natuurwaardenonderzoek moet blijken dat de natuurwet- en regelgeving de haalbaarheid van het plan niet in de weg staat. In dit verband kan op voorhand niet worden uitgesloten dat de bebouwing geschikt is als nestplaats voor de gierzwaluw (SAB, 2017). Voorliggende rapportage zet de bevindingen van het nader onderzoek naar de gierzwaluw uiteen.

1.2 Plangebied

1.2.1 Huidige situatie

Het plangebied bestaat uit een voormalig boerenerf met een woning met aanliggende schuur en twee vrijstaande schuren. In de tuin om de gebouwen heen staan bomen en struiken. Op 25 april 2017 is in het kader van de quick scan natuur (SAB, 2017) een veldbezoek uitgevoerd. Navolgende afbeeldingen geven de globale ligging weer en geven een impressie van het plangebied ten tijde van het veldbezoek.

Topografische kaart met de globale ligging van het plangebied (rood omkaderd). Bron: Google Maps. Bewerking: SAB.

Luchtfoto met precieze ligging van het plangebied (rood omkaderd). Bron: PDOK. Bewerking: SAB.

Impressie van het plangebied ten tijde van het veldbezoek. 1, 2) de voorzijde van de woning en de naastgelegen schuur vanaf het noordoosten van het plangebied. 3) een impressie van de om de gebouwen gelegen weilanden 4) de woning vanuit het westen. 5, 6) het vooraanzicht en de binnenzijde van de noordelijk gelegen schuur. 7, 8) de zuidelijk gelegen schuur.

1.2.2 Toekomstige situatie

In de toekomstige situatie zullen drie vrijstaande woningen binnen het plangebied worden gerealiseerd ter vervanging van de huidige opstallen. Navolgende afbeelding geeft een impressie van het plangebied in de nieuwe situatie.

Impressie van het plangebied in de toekomstige situatie.

2 Wettelijk kader

De bescherming van dier- en plantensoorten is geregeld in de Wet natuurbescherming.

2.1.1 *Verboden en zorgplicht*

Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen. Er is een apart beschermingsregime voor vogelrichtlijnsoorten (artikelen 3.1-3.4), voor habitatrichtlijnsoorten (artikelen 3.5-3.9) en voor andere soorten (artikelen 3.10 en 3.11).

Naast de beschermde dier- en plantensoorten geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zo veel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

2.1.1.1 Vogelrichtlijnsoorten

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant: het is verboden om van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen, het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van deze soorten te beschadigen of te vernielen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden deze soorten opzettelijk te storen wanneer dit van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort.

De verboden in de wet zorgen voor een goede bescherming van nesten van alle in het wild levende vogelsoorten tijdens het broedseizoen. Het vernielen van nesten is verboden en het verstoren van nesten is enkel toegestaan indien geen sprake is van een negatieve invloed op de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoorten. Globaal loopt het broedseizoen van half maart tot half augustus, maar ook de nesten van broedende vogels buiten deze periode zijn beschermd. Daarnaast zijn van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd, dus ook als ze niet als broedlocatie worden gebruikt. Het betreft dan over het algemeen soorten die hun nest het gehele jaar als verblijfplaats gebruiken of soorten die niet in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

2.1.1.2 Habitatrichtlijnsoorten

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant: het is verboden om soorten van de Habitatrichtlijn en van de verdragen van Bonn en Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen of te verstoren, om eieren opzettelijk te vernielen, om voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en om planten van de Habitatrichtlijn en van het verdrag van Bern opzettelijk te onttrenten of te vernielen.

2.1.1.3 *Andere soorten*

Naast de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten worden in de wet een aantal diersoorten en plantensoorten beschermd. Voor deze soorten zijn bij ruimtelijke ingrepen de volgende verboden relevant: het is verboden deze soorten opzettelijk te doden of te vangen, om de vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en om de plantensoorten opzettelijk te onwortelen of te vernielen.

2.1.2 *Opzetvereiste*

Bij veel van de hierboven genoemde verboden is er sprake van een opzetvereiste. Zo is het verboden om vogelnesten *opzettelijk* te beschadigen. In de wet wordt bij deze opzet uitgegaan van 'voorwaardelijke opzet'. Bij voorwaardelijke opzet is men zich bij het handelen bewust van de mogelijke negatieve consequenties, terwijl men de handeling toch uitvoert. Een voorbeeld van voorwaardelijke opzet is iemand die in het voorjaar een boom omzaagt en daarbij 'per ongeluk' een vogelnest beschadigt. De persoon had niet de opzet dit nest te beschadigen. Maar in de broedtijd van vogels is er wel een aanzienlijke kans dat er in een boom een vogel nestelt. Er kan daarom toch sprake zijn van opzettelijke beschadiging van het nest; voorwaardelijke opzet.

2.1.3 *Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing*

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de bovenstaande verboden. De provincie Gelderland heeft besloten voor een aantal algemeen voorkomende zoogdiersoorten en amfibieën een vrijstelling te verlenen, voor handelingen die men verricht in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en voor handelingen in het kader van bestendig beheer en onderhoud. Het betreft de soorten aardmuis, bosmuis, bunzing, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, hermelijn, huisspitsmuis, konijn, ondergrondse woelmuis, ree, rosse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, veldmuis, vos, wezel, woelrat, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker en middelste groene kikker.

Daarnaast zijn de in paragraaf 2.1.1 beschreven verboden niet van toepassing op handelingen die men uitvoert in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, wanneer men die handelingen uitvoert conform een goedgekeurde gedragscode. Gedragscodes kunnen daarbij zowel gebruikt worden voor de omgang met de Vogelrichtlijnsoorten, de Habitatrichtlijnsoorten als de andere beschermde soorten. Wel geldt voor de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten de aanvullende eis dat de handelingen die men uitvoert een wettelijk belang dienen uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Het gaat dan onder meer om handelingen in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna.

Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden. Ook hierbij geldt voor vogelrichtlijnsoorten en habitatrichtlijnsoorten dat aan de handelingen die men verricht een wettelijk belang van de Vogelrichtlijn respectievelijk de Habitatrichtlijn ten grondslag dient te liggen.

3 Ecologie van gierzwaluw

Gierzwaluwen broeden in Nederland in stedelijk gebied. Ze broeden in kolonies, onder daken en in gebouwen. Veel gebruikte nestlocaties zijn onder scheefliggende of kapotte dakpannen, onder nokpannen, in gaten en kieren onder de dakrand en bij dakkapellen, daar waar het zink overloopt van de dakkapel naar de dakpannen. Daarnaast worden soms kunstmatige nestkasten of nestpannen, gaten in muren, gaten achter regenpijpen of ventilatieschachten als broedlocatie gebruikt. Nestlocaties dienen een vrije uitvliegroute op minimaal enkele meters boven de grond te hebben. Dakken dienen verder minimaal een hellingshoek van 45 graden te hebben om als nestlocatie geschikt te zijn.

Gierzwaluwen zijn enkel van april tot en met september in Nederland aanwezig. De rest van het jaar verblijven ze in tropisch Afrika vanwege de afwezigheid van insecten in Nederland. Ze broeden van mei tot en met juli. Als ze eenmaal een broedlocatie gevonden hebben, komen ze hier elk jaar weer terug. Ze zijn hierin zeer honkvast. Ze nemen niet zomaar een nieuwe nestplaats in, ook als deze vlak in de buurt is. Dit komt voornamelijk vanwege het feit dat ze niet vanaf de grond of vanaf een plat oppervlak weg kunnen vliegen. Ze moeten zich kunnen laten vallen om in de vleugels te komen. Ze moeten daarom zeker zijn dat dit het geval is voor ze ergens naar binnen vliegen.

4 Onderzoekmethodiek gierzwaluw

Het onderzoek om aanwezigheid van nesten van gierzwaluwen aan te tonen is op basis van zichtwaarnemingen van 1 juni tot en met 15 juli uitgevoerd. De inventarisatie is uitgevoerd tussen 21:00 uur tot 22:30 uur.

Gezien de grootte van het plangebied is ervoor gekozen om de locatie van de nesten te bepalen door middel van het waarnemen van in- en uitvliegende gierzwaluwen. Dergelijke nestlocatietellingen leveren de beste resultaten op. Hierbij wordt 15 tot 30 minuten gepost per strategisch gekozen plek, van waaruit verschillende potentiële nestlocaties overzien kunnen worden. Naast invliegende individuen worden ook laagvliegende, luid roepende vogels genoteerd. Volgens het Kennisdocument Gierzwaluw (2017) is dan een nestlocatie in de buurt.

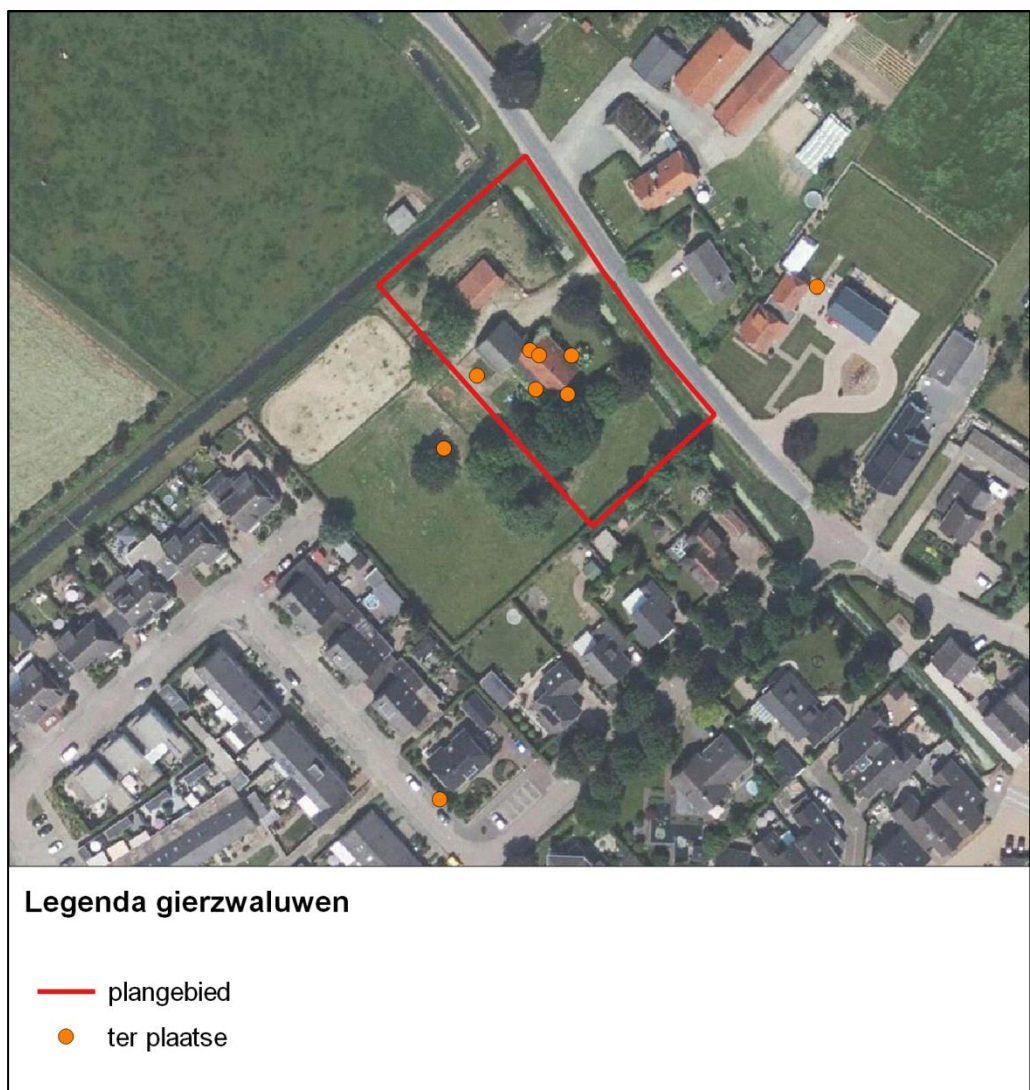
Afwezigheid is voldoende aannemelijk gemaakt wanneer er geen waarnemingen zijn verricht die duiden op de aanwezigheid van een nest na:

- minimaal drie inventarisatiemomenten met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen;
- in de periode van 1 juni tot en met 15 juli;
- tussen 21:00 uur en 22:30 uur;
- tijdens de goede inventarisatieomstandigheden.

5 Resultaten

De veldbezoeken voor de gierzwaluw hebben plaatsgevonden op 21 juni en 3 en 13 juli 2017. Het eerste veldbezoek is uitgevoerd door twee personen, de laatste twee door één persoon. Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden goed (droog, niet te koud) om een goed beeld te krijgen van de aanwezigheid van de gierzwaluw.

De waarnemingen tijdens de drie veldbezoeken waren erg vergelijkbaar met elkaar. Tijdens alle veldbezoeken zijn gedurende de avond gierzwaluwen hoog boven het plangebied waargenomen. Het ging hier maximaal om vier individuen tegelijk. Ze vloegen er rustig rond en er werd gefoerageerd. Op 3 juli was duidelijk zichtbaar dat tegen het einde van het veldbezoek de gierzwaluwen naar de woonwijk in het zuiden weg-trokken. De kans is groot dat daar hun nesten aanwezig zijn. Er werd niet laag en gierend langs de bebouwing binnen het plangebied gevolgen. Ook zijn geen in- of uitvliegende gierzwaluwen waargenomen. Al met al zijn er daarom geen aanwijzingen dat nesten van de gierzwaluw in het plangebied aanwezig zijn. Navolgende afbeelding visualiseert de waarnemingen van de gierzwaluw.

6 Conclusie en advies

6.1 Ontheffing Wet natuurbescherming nodig?

In het plangebied is onderzoek verricht naar de aanwezigheid van nestplaatsen van de gierzwaluw. Deze zijn niet waargenomen. Daarmee is geen ontheffing Wet natuurbescherming nodig in het kader van de geplande ruimtelijke ontwikkeling. Wel dient te allen tijde rekening gehouden te worden met broedende vogels en de zorgplicht.

6.2 Broedperiode en zorgplicht

De zorgplicht van de Wet natuurbescherming is altijd van toepassing. Iedereen moet voldoende zorg in acht nemen voor alle in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door de werkzaamheden te verrichten buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen). Ook kan er gefaseerd worden gewerkt om dieren de kans te geven om te vluchten.

Verder kunnen bij (de start van) werkzaamheden in de broedperiode, broedende vogels worden verstoord, of hun nesten worden aangetast. Als dit leidt tot aantasting van de gunstige staat van instandhouding van deze vogelsoort, is een dergelijk nest strikt beschermd volgens de Wet natuurbescherming. De broedperiode loopt globaal van half maart tot half augustus. Er is hiervoor geen vrijstelling of ontheffing te verkrijgen in het kader van de Wet natuurbescherming. Wij adviseren daarom om de werkzaamheden buiten de broedperiode te starten.

6.3 Vervolgstappen

- Houd rekening met broedende vogels;
- Houd rekening met de zorgplicht.

Bijlage 1: geraadpleegde literatuur

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

SAB, 2017. Quick scan natuur. Gendt, Hegsestraat 11. SAB, Arnhem.

Websites:

www.bij12.nl

www.gelderland.nl

www.ndff.nl

www.rijksoverheid.nl

www.sovon.nl

www.vogelbescherming.nl

www.wetten.nl